

TALHIÈRS

DICCIONARI
DE
MAS

Constitucion d'una basa iconografica per l'ensenhament de l'istòria en cicle 3

Marie Lorente - 2016

*Projecte menat al CIRDÒC dins
l'encastre del Màster 2 « Mestièrs de
la cultura e del patrimòni en país
d'Òc » - Universitat de Tolosa Il Jean
Jaurès*

III- Antiquitat

Invençion de l'escritura

Presentacion :

L'invençion de l'escritura marca la fin de la Preistòria e la debuta de l'Antiquitat. Aquel periòde comença vèrs 3500 abans l'èra nòstra e s'acaba amb las invasions germanicas e l'esfondrament de l'Empèri roman d'Occident en 476 aprèp l'èra nòstra.

Aquela partida s'adreïça als CM1 per estudiar los Galeses, los Cèltas, la colonizacion de la Gàllia e las Grandas invasions. Las classas de seisena desvoloparàn mai la debuta de l'Istòria amb l'invençion de l'escritura e aprigondiràn las nocions subre las doas grandas civilizacions anticas del punt de vist de la religion e del mite. L'estudi de la *Pax romana* ajudarà a soscar subre los escambis entre civilizacions.

1-Tauleta calcària, escritura cuneifòrma

Descripcion : Tauleta de calcària a escritura precuneifòrma, IV^{en} millenari abans l'èra nòstra, epòca d'Uruq III, Musèu del Lovre.

Sorsa : Mbzt

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:P1150884_Louvre_Uruk_III_tablette_%C3%A9criture_pr%C3%A9cun%C3%A9iforme_AO19936_rwk.jpg

CC-BY

Tèxt :

Es en Mesopotamia, a l'entorn de 3 500 ans abans l'èra nòstra, que la primièra escritura es inventada. Los òmes començan a escriure sus de tauletas de pèira o d'argila amb un calam. L'escritura cuneifòrma fa intervenir d'ideogramas. Los òmes escrivan amb de signes. Cada signe representa un mot, çò qu'es fòrça complicat per l'aprendissatge.

Las ciutats-Estats començan de se desvolopar amb l'aparicion de l'escritura. Al III^{en} millenari, Uruq (en Iraq) compta mai de 50 000 abitants. Las ciutats-Estats son de ciutats ont se desvolopan un Estat bailejat per un rei.

2-Estela d'Intef, escritura ieroglifica

Descripcion : Estela de calcària a escritura ieroglifica, jos lo regne de Hatchepsout-Thoutmosis III (sègle XV abans l'èra nòstra), Musèu del Lovre.

Sorsa : Guillaume Blanchard, julh de 2004

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Egypte_louvre_225_hieroglyphes.jpg

CC-BY-SA

Tèxt :

A la fin del IV^{en} millenari abans l'èra nòstra, apareis en Egipte l'escritura ieroglífica. Es utilizada fins al sègle IV de l'èra nòstra. Fa intervenir d'ideogramas, coma l'escritura cuneifòrma, e de fonogramas.

3-Sarcofag d'Eshmunazor II, escritura feniciàna

Descripcion : Sarcofag d'Eshmunazor, pòrta l'inscripcion feniciàna mai longa d'epòca persa, debuta del sègle V abans l'èra nòstra, Musèu del Lovre.

Sorsa : Eric Chan, 31 d'agost de 2007

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Sarcophagus_detail.jpg

CC-BY

Tèxt :

Vèrs 1200 abans l'èra nòstra, l'alfabet apareis en Fenicia. Compta 22 signes e cada signe representa un son. Aquel alfabet es devengut lo sistèma d'escritura mai utilizat.

4-La pèira de Roseta

Descripcion : Pèira de Roseta, sègle II abans è.n., British Museum.

Sorsa : Hans Hillewaert, 21 de novembre de 2007

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosetta_Stone.JPG

CC-BY-SA

Tèxt:

La pèira de Roseta es un tròç d'estela de l'Egipte anciana del sègle II abans l'èra nòstra. Tres versions d'un meteis tèxt son gravadas sus aquel tròç. Las tres escrituras son l'egipcian ieroglífic, l'egipcian demotic e l'alfabet grèc (grèc ancian). Gràcias a la descobèrta d'aquela estela, en 1799, Jean-François Champollion deschifra l'escritura ieroglífica a la debuta del sègle XIX.

Antiquitat grèca

5-Acropòli d'Atenas

Descripcion : Pintura de Leo Von Klenze, 1846, reconstitucion de l'acropòli d'Atenas, Munic,

Alemanha.

Sorsa : Neue Pinakothek (Gallery), Munic.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Akropolis_by_Leo_von_Klenze.jpg

Domeni public

Tèxt :

Tre lo sègle VIII abans l'èra nòstra, los Grècs s'organizan en ciutats que son formadas de demòras e de la campanha alentorn. L'acropòli tresplomba la ciutat que s'organiza al torn de mantun luòc:

–l'agòra, qu'es la plaça dels negòcis e de recampaments politics;

–l'acropòli, puèg sacrat ont son bastits los temples;

–lo teatre, los tèrmes e mantun luòc de léser;

–lo pòrt, que jòga un ròtle important dins l'encastre comercial e militar.

6-Panatenèas

Descripcion : Replica de la frisa murala del Partenon que representa la remesa del *péplos* (tunica sacrada) al prèire d'Atena, Palais de las Bèlas-Arts. L'original data de la mitat del sègle V abans l'èra nòstra e se troba al British Museum.

Sorsa : fotografia de Jean-Pierre Dalbéra, mai de 2013

<https://www.flickr.com/photos/dalbera/8916941827>

CC-BY

Tèxt :

Cada ciutat grèca se bota jos la proteccion d'una divinitat. Per la ciutat d'Atenas la divinitat (poliada, que ven de *polis*) es Atena, divessa de la sapiéncia e de l'estrategia militara. Las Panatenèas, fèstas religiosas e socialas, son balhadas en son onor cada an e son l'escasença de recampar lo pòble.

7-Tetradracma atenenca

Descripcion : Tetradracma atenenca en argent del sègle V abans l'èra nòstra.

Sorsa : cgb.fr

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:T%C3%A9tradrachme_ath%C3%A9nien_repr%C3%A9sentant_Ath%C3%A9na.jpg

CC-BY-SA

Tèxt :

Los dieus ocupan una plaça centrala dins la vida dels Grècs. La moneda de las ciutats son sovent a l'efigia de las divinitats poliadas. Cada ciutat bat sa pròpria moneda.

La tetradracma atenenca :

–drech : cap d'Atena de perfil amb un casco de cimièr atic flocat de fuèlhas d'olivièr ;

–revèrs: un chòt (simbòl de la sapiéncia), una branca d'olivièr (que representa la fòrça, la victòria e l'abondància) e una còrna. A la drecha del chòt se ten l'incriccion ΑΘΕ (abreviacion d'Atena).

8-Mosaïc d'Ulisses e las serenas

Descripcion : Mosaïc d'Ulisses e las serenas del sègle II de l'èra nòstra, Musèu del Bardo, Tunís

Sorsa :

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mosa%C3%AFque_d%27Ulysse_et_les_sir%C3%A8nes.jpg

Domeni public

Tèxt :

La mitologia grèca, qu'es l'ensem dels mites que compausan la religion politeïsta dels Grècs, se mescla a l'istòria de las originas d'aquela civilisacion. Es partejada per totes los Grecs e es un punt important de l'unitat culturala del mond ellenic al meteis plan que la lenga.

9-Luchaires grècs

Descripcion : Bas relèu de marbre que representa dos luchaires, escultat a l'entorn de 510-500 abans l'èra nòstra, Musèu arqueologic nacional d'Atenas.

Sorsa : Fingalo, 2007

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:07Athletengrab.jpg>

CC-BY-SA

Tèxt :

Los jòcs olimpics son apareguts en 476 abans l'èra nòstre. Son de competicions esportivas que se debanan totes los quatre ans, organizadas entre las ciutats grècas. Es la mai importanta manifestacion dels jòcs panellenics del mond grèc. La religion es al centre d'aqueles jòcs amb, per exemple, de sacrificis. Los ellenics practican : la lucha, la javelina, lo saut de longor, la corsa, etc.

10-Lo Partenon

Descripcion : Fotografia del Partenon, Atenas.

Sorsa : Andrew Baldwin, abril de 2010

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Parthenon_night_view.jpg

CC-BY-SA

Tèxt :

Lo Partenon es un temple consacrat a la divessa Atena. Es bastit, en 447 abans l'èra nòstra, subre l'acropòli d'Atenas, es destinat a parar lo tresòr de la ciutat. Aquel tresòr es constituït de mai d'una tona d'aur que compausa l'estatua criselefantina (d'aur e d'ivòri) de la divessa Atena.

11-Tetrobòl de Massalia

Descripcion : Tetrobòl de Massalia en argent (150-130 ab. è.n.), representant sul drech Artèmís e sul revèrs un leon (simbòl d'Artèmís) amb las inscripcions "MASSALIETON" (pòble de Massalia) e "ΔK".

Sorsa : <http://www.cngcoins.com/> octobre de 2013

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:001-Massalia-tetrobol-02.jpg>

CC-BY-SA

Tèxt :

Massalia es una colonia fondada per los Grècs a l'entorn de 600 ans abans l'èra nòstra. An colonizats las còstas de la Mediterranèa als sègles VIII e VII abans l'èra nòstra per manca de tèrra e per de razons comercialas. Las colonias consèrvan generalament las institucions de la metropòli.

12-Carta del mond grèc 500-479 ab. è.n.

Descripcion : Carta del mond grèc pendent las guèrras medias

Sorsa : Genièr de 2006,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_Greco-Persian_Wars-fr.svg

CC-BY-SA

Tèxt :

De 500 a 479 ab. è.n., los Pèrsas e los Grècs se fan la guèrra. L'Empèri persa s'expandís d'Índia cap a la Mediterranèa e asservís qualques regions grècas. Atenas e Esparta s'aligan e capitán d'arrestar l'enemic. Las batèstas mai conegudas son Maraton (-490), las Termopilas (-480),

Salamina (-480) e Platèa (-479). Los Atenencs sortisson de la guèrra mai fòrts gràcias al butin pèrsa e lor ciutat ven mai poderosa. Lo sègle V es la temporada de l'egemonia atenenca.

13-Pericles (495-429 ab. è.n.)

Descripcion : Replica del bust de Pericles de marbre, d'aprèp l'original roman de 430 ab. è.n. Musèu Pio Clementino, Vatican.

Sorsa : fotografia de Jastrow, 2006

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pericles_Pio-Clementino_Inv269.jpg

Domeni public

Tèxt :

Pericles es un baile atenenc e un estratèg escotat pendent l'edat d'aur d'Atenas. La mesa en plaça de la democracia atenenca se fa lentament. Naís de l'engatjament d'òmes politics per assegurar l'unitat de la ciutat vèrs -510. Pericles fa passar doas leis importantas per la democracia. En -451, met en plaça una indemnitat jornalièra per ajudar los ciutadans mai paures e lor permetre d'assegurar lors fonccions politics e civicas. Aquela indemnitat es lo *misthos* (= paga). La meteissa annada, fa passar una lei per l'estatut dels ciutadans. Sols los òmes nascuts d'un paire ciutadan e d'una maire filha de ciutadan pòdon èsser ciutadans. Las femnas an pas aqueste drech.

Al sègle V, la societat atenenca se despartís en tres categorias : los ciutadans, los metècs (estatut entre ciutadan e estrangièr) e los esclaus.

14-Minas de Laurion

Descripcion : Vas de figuras negras, pintura sus plaqueta de tèrra cuècha corintiana, representa d'esclaus que trabalhan dins las minas de Laurion.

Sorsa : Huesca, 2009, photo du livre *Les mines antiques du Laurion*, PEMF, 2005

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mines_1.jpg

Domeni public

Tèxt :

Las Minas de Laurion venon, al sègle V, una sorga de revenguts importants per los Atenencs. Permeton de finançar las guèrras medicas e d'aguesir una flòta de dos cents vaissèls. Aquela espleitacion minièra a tanben servit a desvolopar lo comerci gràcias al batement de la tetracma atenenca que ven una moneda internacionala.

Los esclaus trabalhan dins las minas. D'aprèp las sorgas escrichas, es possible qu'al mens 15 000 esclaus ajan trabalhats dins las minas de Laurion.

15-Lo teatre grèc de Dèlfes

Descripcion : Fotografia del teatre de Dèlfes e de las pesamentas del temple d'Apollon bastits al sègle IV ab. è.n.

Sorsa : Adam Carr

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ac.delphi1.jpg>

CC-BY-SA

Tèxt :

Los teatres grècs son de luòcs de léser, d'activitats religiosas e fan partida de la vida quotidiana de la ciutat. Lo teatre antic grèc atenh son apogèu a Atenas al sègle V ab. è.n.

Las representacions teatralas contan mites e comèdias e son organizadas per de festenals o de concors.

Lo teatre de Dèlfes es bastit al sègle IV abans l'èra nòstra. Pòt aculhir 5 000 espectadors. A costat de la scèna se tròba lo temple d'Apollon, dieu del cant, de la musica, de la poesia e protector de la ciutat.

Antiquitat romana

16-Representacion del Lupercal

Descripcion : Representacion del Lupercal de marbre, òbra romana de la debuta del sègle II ap.è.n. Panèl d'un autar consacrat al coble de Mars e Vènus. Representa Romulus e Rèmus noirts per la loba amb las representacions del Tiber e del Palatin. Musèu nacional roman, Itàlia.

Sorsa : fotografia de Marie-Lan Nguyen, 2006

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Altar_Mars_Venus_Massimo.jpg

Domeni public

17-Estatua de Mars

Descripcion : Estatua de Mars de marbre, sègle Ier ab.è.n., descobèrta dins lo Forum de Nèrva a Roma. Musèu del Capitòli, Roma

Sorsa : fotografia de Jean-Pol Grandmont, 2011

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:0_Statue_de_Mars_%28Pyrrhus%29_-_Musei_Capitolini_-_MC0058_%282%29.JPG

CC-BY

Tèxt :

La naissença de Roma s'apièja subre un recit legendari. D'aprèp la legenda, Romulus e Rèmus son los enfants de la preiressa Rèa Silva e del dieu Mars. Son tanben los descendents d'Enèas, eròi troian. Numitor, rei d'Alba la longa e grand paire de Romulus e Rèmus, se fa reversar per Amulius, son fraire. Aquel darrièr vòl tuar los dos enfants per paur d'una futura venjança. Rèa Silva daissa sos filhs al bòrd del Tiber ont una loba los noirís. A l'adolescència, los fraires daissan lo coble de pastors que los a elevat e van tuar Amulius per restituir lo tròn a Numitor. Vòlon bastir una ciutat a l'endrech ont son estats abandonats. Mas los fraires se disputan per decidir lo que bastirà la ciutat. Rèmus es tuat. Romulus fonda la vila d'Urbic (Roma) en -753, sul Palatin.

18-Denièr roman

Descripcion : Denièr roman d'argent de 89 ab.è.n. Sul drech, un perfil (benlèu de Lucius Titurius Sabinus, d'aprèp la legenda, o d'un autre òme de la gens *Tituria*) e sul revèrs lo raubatòri de las Sabinas.

Sorsa : fotografia de Maxime Cambreling, agost de 2014

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Denier_gens_Tituria_enl%C3%A8vement_des_Sabines.jpg

CC-BY-SA

Tèxt:

Lo segon eveniment que constituís la legenda de Roma es lo raubatòri de las Sabinas. Per poblar la vila, Romulus e la primièra generacion de Romans procedisson al raubatòri, puèi, aprèp la batèsta, los dos pòbles s'amassan. Los Sabins demòran sul puèg del Capitòli, un dels sèt puèges de Roma.

19-Forum roman

Descripcion : Forum roman, sègle VIII ab.è.n., Roma.

Sorsa : fotografia de Jean-Pierre Dalbéra, juhn de 2011

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Forum_Romain_\(Rome\)_5981353320.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Forum_Romain_(Rome)_5981353320.jpg)

CC-BY

20-Via sacrada

Descripcion : *Via Sacra*, sègle VIII ab.è.n., Roma

Sorsa : fotografia de Jensen, juilh de 2008

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Via_Sacra_Rome.jpg

Domeni public

Tèxt :

Al sègle VII ab.è.n., los Etrusques s'installan al Nòrd de l'Itàlia. Meton en plaça de tropas de soldats sul puèg del Capitòli. Lo Forum es traversat per la *Via Sacrada* que sembla datar de la fondacion de Roma d'aprèp lo traçat èst-oèst. Bastisson sul Forum un mercat ont s'organiza una ciutat : Roma. Lo Forum es la plaça publica ont los ciutadans romans s'amassan per tractar d'afars politics, economics, religioses e comercials.

21-La Republica romana

Desripcion : Organigrama de la Republica romana als sègles III e II ab.è.n.

Sorsa : Mandrak, setembre de 2008

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Organigramme_r%C3%A9publique_romaine.png

Domeni public

Tèxt :

En -509, los Romans caçan lo darrièr rei estrusc, Lucius Tarquinius Superbus, del tròn. Roma pren son independéncia e instaura una novèla forma de govèrnament : la Republica. Los ciutadans se deveson en dos grops :

- los patricians, que son d'aristocratas rics e proprietaris terrenals;
- los plebèus, que son païsans, comercants o artesans.

A la debuta de la Republica, sols los patricians pòdon bailejar la ciutat e èsser elegits. A partir del sègle IV abans l'èra nòstra, los mai rics plebèus pòdon accedir a las magistraturas.

Lo mot Republica ven del latin *Res publica* que vòl dire "la causa publica", es a dire que lo poder politic es la causa del pòble. La devisa de la Republica romana es *Senatus Populusque Romanus* (sigla SPQR) que vòl dire "lo Senat e lo pòble roman".

Los ciutadans eligisson los magistrats per un an. L'Amassada mai importanta es lo Senat amb 300 senators nomenats per tota la vida. Lo Senat pren las decisions per la guèrra, la patz, las finanças, la religion e fan aplicar las leis. Deten lo poder executiu.

La Republica romana s'acaba entre -44, assassinat de Juli Cesar, e -27, quora Caius Octavius ven emperaire.

Los Galeses e la conquista de la Gàllia per los Romans

22-Carta dels pòbles galeses e aquitans

Desripcion : Carta dels pòbles galeses e aquitans abans la conquista romana.

Sorsa : Treanna, febrèr de 2004

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peuples_gaulois.jpg

CC-BY

Tèxt:

Al sègle V abans l'èra nòstra, la Gàllia es ocupada per de pòbles cèltas venguts d'Euròpa de l'Èst. Se dison los "Galeses". Son los que demòran en Gàllia a la periòde protoistoric. Son installats entre lo Ren, la Mediterranèa e l'ocean Atlantic.

23-Estratèr dels Parisis

Descripcion : Estratèr dels Parisis en aur, moneda galesa del sègle Ier ab.è.n. ont es representat un caval, Musèu Carnavalet, París.

Sorsa : https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stat%C3%A8re_des_Parisii_Cl._I.JPG

CC-BY-SA

24-Coriobona

Descripcion : Reconstitucion d'un vilatge galés del sègle Ier ab.è.n., Essa.

Sorsa : fotografia de Frédérique Voisin-Demery, julh de 2009

<https://www.flickr.com/photos/vialbost/4647720729>

CC-BY-SA

Tèxt :

Los Galeses desvolopan lor pròpria moneda. Lor economia se repausa sus una agricultura excedentària. La Gàllia es un territòri ric e poderós abans la conquista romana.

Practican l'elevatge e son de bons agricultors. Vivon dins d'ostals fargadas a partir de palha e de tàpia. Son tanben de bons artesans que trabalhan lo bronze e lo fer. Fan d'escambis comercials amb los pòbles vesins.

25-Guerrièrs galeses

Descripcion : Dessenh de dos guerrièrs galeses del sègle Ier ab.è.n.

Sorsa : dessenh Antoine Glédel, octobre de 2009

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Celtes.jpg>

Domeni public

Tèxt :

Mai d'un pòble cèlta se parteja la Gàllia. Se guerrejan per agrandir lor territòri e pilhan las riquesas de lors vesins. Los guerrièrs, eissits de l'aristocracia, jògan un ròtle fòrça important dins la societat galesa e an la reputacion d'èsser de guerrièrs coratjoses. Pòrtan de bragas, una

tunica, un boclièr oval, una lança, una espasa, un casco e un tòrque.

26-Tridracma de Cartage

Descripcion : Tridracma d'elèctre de Cartage, sègle III ab.è.n. Descobèrt a Cartage.

Drech : perfil de la divessa Tanit amb una corona e de jòias

Revèrs : un caval e endessus un disc solar amb l' *uraeus* (sèrp que proteja los faraons de sos enemics).

Sorsa : cbg.fr

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tridrachme_en_%C3%A9lectrum_de_Carthage.jpg

CC-BY-SA

27-Carta de las conquistas romanas al sègle Ier ab.è.n.

Descripcion : Carta de l'Empèri roman al sègle Ier ab.è.n.

Sorsa : Historicaïr, agost de 2007

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_the_Ancient_Rome_at_Caesar_time_%28with_conquests%29-fr.svg#mw-jump-to-license

CC-BY-SA

Tèxt :

Cal tres sègles (V^{en}-II^{en} ab.è.n.) als Romans per mestrejar l'Itàlia, la Grècia, l'Espanha e las còstas d'Asia Menora (amb las guèrras punicas, -264 cap a -146). Se constituïsson un vertadièr empèri. Al sègle Ier ab.è.n., los Romans, e mai que mai Juli Cesar, vòlon mestrejar la Gàllia.

28-Museopargue d'Alèsia

Descripcion : Museopargue d'Alèsia : reconstitution de la fortificacion e linha de defensa.

Sorsa : fotografia de Prosopee, abril de 2011

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mus%C3%A9oparc_d%27Al%C3%A9sia_fortifications.JPG

CC-BY-SA

29-Vercingétorix jette ses armes aux pieds de Jules César

Descripcion : *Vercingétorix jette ses armes aux pieds de Jules César*, tablèu de Lionel Royer, 1899, Musèu Crozatier, Lo Puèi de Velai.

Sorsa : Musèu Crozatier

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Siege-alesia-vercingetorix-jules-cesar.jpg>

Domeni public

Tèxt :

A partir de -58, l'armada romana dintra en Gàllia e somet un a un los pòbles cèltas. En -52, Vercingetorige, cap dels Arvèrnes, capita d'amassar diferents pòbles galeses e bat Juli Cesar a Gergòvia. Qualques meses aprèp, a Alèsia, los Galeses son batuts per los Romans e la Gàllia ven una província de Roma. Pauc a cha pauc la Gàllia se romaniza e los Galeses venon los "Galloromans".

30-Legionari roman del sègle Ier ab.è.n.

Descripcion : Dessenh d'un legionari roman del sègle Ier ab.è.n.

Sorsa : Antoine Glédel, novembre de 2008

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:L%C3%A9gionnaire_romain.JPG

CC-BY-SA

Tèxt :

Lo legionari de l'armada romana es un ciutadan roman. Aquela armada es reputada per sa resisténcia e sa disciplina. La formacion es rigorosa e permet a l'Empèri de conquerir tot lo bacin de la Mediterranèa. Lo legionari a un equipament complèt : una lança, una javelina o *pilum* de dos mètres, un glasi, una cuirassa, una còta d'armas, un casco de cimièr (per paréisser mai grand) e un bòclier.

La Pax Romana**31-Octavius Augustus**

Descripcion : Retrach de Caius Octavius Augustus (sègle II ap. n.è.) de marbre, Musèu del Lovre.

Sorsa : Marie-Lan Nguyen, 23 janvier 2009

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Augustus_30-20BC_Louvre_Ma1278.jpg

CC-BY

Tèxt :

Caius Octavius Augustus es lo primièr emperaire roman e lo filh adoptiu de Juli Cesar. Son regne comença en -27 e s'acaba en 14 ap.è.n. La Mediterranèa e sos vesins son en patz.

Las províncias romanas son administradas per de governadors nomenats per l'emperaire e lo Senat. Cada província es devesida en ciutat. Los governadors susvelhan las ciutats, jutjan los crimis e amassan los impòsts.

32-Pòrtaiga de Segòvia

Descripcion : Pòrtaiga roman de Segòvia, Espanha, sègle I – II ap.è.n.

Sorsa : Jebulon, juih de 2012

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aqueduc_roman_S%C3%A9govie_d%C3%A9tail_Spain.jpg

Domeni public

33-La paret d'Adrian

Descripcion : Tròç de la paret d'Adrian, nòrd d'Anglatèrra (1,6 km del fòrt roman de Housesteads), fortificacion facha de pèiras e de tèrra entre 122 e 127 de l'èra nòstra.

Sorsa : Steven Fruitsmaak, octobre de 2007

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hadrian%27s_Wall_west_of_Housesteads_3.jpg

Domeni public

Tèxt :

Pendent la *Pax Romana*, de frontièras (*limes* en latin) son erigidas per protegir l'Empèri d'atacas eventualas contra los Germanics. Son protegidas per las legions romanas.

Los emperaires desvolopan tanben d'infraestructuras de comunicacion e de comerci (via, pòrtaiga, viaducte, pòrt, etc.).

Roma ven un caireforc e la capitala de l'Empèri roman.

34-Colisèu

Descripcion : Colisèu, Roma.

Sorsa : Nicolas Vollmer, octobre de 2014

https://www.flickr.com/photos/nicolas_vollmer_photo/16053032886

CC-BY-SA

Tèxt :

Lo Colisèu es un anfiteatre a Roma en Itàlia. Es bastit entre 70 e 80 de l'èra nòstra. Pòt aculhir mai de 50 000 espectadors. Servís d'arena per los combats de gladiators e las caças de bèstias salvatjas e de scèna per las representacions teatralas e istoricas.

35-Teatre roman de Guelma

Descripcion : Teatre roman de Guelma, Argèria, bastit al sègle III de l'èra nòstra e tornat bastir al sègle XX.

Sorsa : Mahieddine Boumendjel, junh de 2014

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theatre_roman_Calama_Mahieddine_Boumendjel.jpg

CC-BY-SA

Tèxt :

La Pax Romana dura dos sègles e la Gàllia aprofiecha de la patz e de la prosperitat jos una administracion eficaça. L'Empèri es marcat per la diversitat de las societats e de las culturas. Los Galloroman coabitán amb los romans e escambian diferentas mestresas.

La romanizacion passa tanben per las vilas segon un plan geometric. Lo forum se tròba al centre de la vila. Cada ciutat fa bastir de bastiments sul modèl roman : de teatres, d'anfiteatres, de tèrmes, de temples, d'arenas, etc.

Los jòcs prenan una granda plaça dins la cultura romana e son l'escasença pels emperaires de mostrar lor poténcia al pòble. Començan per una procession religiosa (*pompa* en latin) e un desfilat per lo forum de magistrats dusca a las arenas. Dins lo circ, abans l'espectacle o los jòcs, la pompa fa lo torn de l'arena e los prèires fan un sacrifici. Jos l'Empèri i a 175 jorns de jòcs.

Las Grandas invasions (sègles III-V)**36-Carta de l'Empèri roman al sègle III**

Descripcion : Carta de l'Empèri roman en 271 de l'èra nòstra.

Sorsa : agost 2011

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carte_empire_Romain_271.svg

CC-BY-SA

Tèxt :

A la fin del sègle III, l'Empèri roman s'expandís tot a l'entorn del bacin de la Mediterranèa. Se tròba enrodada de pòbles "barbares". A partir del mièg del sègle III, los Francs, los Saxòns, los Alamans e los Gòts fan d'incursions dins l'Empèri. Atrachats per las riquesas, pilhan de nombrosas ciutats en Espanha, Gàllia, Itàlia, Bretanha e Asia Menora. Per fin de mièlhs se protegir contra los raids, l'Empèri es partejat en dos per Teodòsi en 395 : l'Empèri roman d'Occident (Roma) e l'Empèri roman d'Orient (Constantinòple).

37-Carta de las Grandas invasions

Descripcion: Carta de las Grandas invasions de 150 a 500 de l'èra nòstra.

Sorsa : Ewan ar Born, agost 2008

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grandes_invasions_Empire_romain-fr.svg

CC-BY-SA

Tèxt :

L'Empèri roman comença a federar de pòbles barbares tre la fin del sègle III. A la debuta del

sègle IV, las frontièras son estabilizadas e los Francs salis s'installan en Gàllia, son federats en 358 a l'Empèri roman. En 375, los Uns, pòble d'Asia Centrala, migran en butant los pòbles germanics a tornar envasir l'Empèri. Los Visigòts son federats en 418 en Gàllia aquitània e los Vandals en 435 e 442 en Algeria puèi a Cartage. En 451, los Uns son rebufats. En 476, Romulus Augustus, empeaire d'Occident, abdica, es la casuda de l'Empèri roman.

38-Breviari d'Alaric

Descripcion : Pagina del Breviari d'Alaric, debuta del sègle IX. Lodhanri, rei dels Alamans, en companhiá d'un evesque, d'un duc e d'un comte.

Bnf, manuscrit, latin 4404, fol. 197v.

Sorsa : autor de la fotografia inconegut, novembre de 2008

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/17/Br%C3%A9viaire_d'Alaric_V_%C3%A8me_si%C3%A8cle.jpg

Domeni public

Tèxt :

Los Visigòts, aprèp mai d'un raid, prenon Narbona en 413. En Espanha, baton los Vandals, los Alans e los Suèves. Per lor ajuda, los Visigòts obtenon de tèrras en Aquitània e l'estatut de federat a l'Empèri roman. Fan de Tolosa lor capitala. En 500, contraròtlan l'Aquitània, la Gàllia narbonesa e la màger part de l'Espahna.

En 506, Alaric II, rei dels Visigòts, promulga un còdi de leis : lo Breviari d'Alaric, inspirat del Còdi de Teodòsi. Es destinat als Galloromans e romanoïspanics dels Visigòts.